

Eingin rækjumaður varð eftirspurdur tá landsstýrið avgjörði lagnuna hjá okkara rækjuflota

— landsstýrið hevur forkomið øllum framtíðar møguleikum hjá føroyska rækjuflotanum sigur rækjuskipari

Júst sum møguleikar vóru at byggja út rækjuflotan — og hetta fór at geva føroyska samfelagnum fleiri hundrad mill. kr. — hvesti landsstýrið knivin og kappaði. Norðmenn finga sini ynski igjøgnum.

— Vit skulu skerja rækjuveiðuna við Svalbard til bert at fiska við 5 skipum, samstundis sum teir sjálvir fiska við hundradtals skipum og gera alt tað teir eru mentir at fáa sum mest burtur úr rækjuríkidøminum við Svalbard. Norðmenn kunnu ikki vísa á, at stovnurin er í vanda, tí teir kenna ikki stovnin. Tað er bert roynt á einum heilt litlum øki.

Norðmenn ræðast harafturimóti marknaðin. At skula taka dystin upp við tær mongu stóru og góðu rækjurnar, sum føroysk skip veiða á djúpum vatni við Svalbard. So betur var at steðga føroyingum, meðan tíð var. Hetta eydnaðist norðmonnum, tí føroysku samráðingarmennin lótu seg lumpa.

Vit hava annars eins góðan rætt at veiða við Svalbard sum norðmenn, tí hetta er altjóða øki.

M.a. hetta sigur Dánjal Johan Gotfred í hesi samrøðuni, sum Sosialurin hevur havt við hann.

— Størsta fiskiævið, sum nakrantíð hevur staðið føroyingum í boði, liggur í havdýpum kring Svalbard. Her liggja so stórar nøgdir av rækjum, at føroyingar nú beinanvegin eiga at fáa sær 20 stór rækjuskip aftrat. Við einum stórum rækjuflota kunnu vit fiska fyrri fleiri hundrad mill. kr. um árið við Svalbard. Grønland er bert ein dropi í havinum í mun til tað rækjuríkidømi, ið er at finna við Svalbard. Og tað, sum telur mest, er, at vit ikki skulu biðja aðrar um loyvi at fiska. Fiskileiðirnar kring Svalbard eru altjóða øki.

Maðurin, ið nú í meira enn eitt ár, hevur gingið við hesum í tonkunum og vildi, at hetta skuldi gerast veruleiki, eitur Dánjal Johan Gotfred. Hann er skipari á rækjutrolaranum Karina.

Nú er bert pláss fyrri hesum bjartsýgdu tonkunum í hugaheiminum. Tí landsstýrið hevur gjørt eina avtalu við norðmenn, sum tætt og slætt forðar fyrri føroyskari luttøku í rækjuævið hjá Svalbard, ið bert júst er byrjað. Í staðin mugu vit hyggja at, meðan fremmandar tjóðir sum t.d. Bulgaria, stevna

móti okjunum kring Svalbard við risastórum rækjutrolarum. Okkara uppgáva tykist vera lokin: at finna rækjumiðni soleiðis at aðrir kunnu taka við — og vit hyggja at.

Á rækjuveiðu í 8 ár

Dánjal Johan Gotfred hevur siglt við rækjuskipum hesi seinastu 8 árin. Hann var við til at byggja upp føroysku rækjuvinnuna í Grønlandi, og hann var við til at leggja staði fyrri eini rækjuvinnu við Svalbard.

Um gongdina í Grønlandi sigur Dánjal Johan Gotfred: — Vit finga nógv burturúr í Grønlandi, og eg skilji og góðtáki, at grønlandingar nú sjálvir vilja sleppa at fiska sínar rækjur. Men eg kann ikki góðtaka at vit longu skulu skerjast við Svalbard. Mær er upplýst, at vit eiga somu rættindi við Svalbard sum norðmenn og aðrir. Skal veiðan við Svalbard avmarkast, so eiga norðmenn eisini at minka sína veiðu eins og vit. Og hetta gera teir ikki. Tverturimóti eru teir í ferð við at fáa so nógv sum gjørligt burtur úr Svalbardrækjunum.

Nógv at vinna

Norðmenn hava fiskað rækjur við Svalbard seinastu 15 árin, men við smærri skipum, og teir hava bert fiskað smærri rækjur.

Nú síðani føroysk skip raktu við stórra rækjur á djúpri vatni við Svalbard er áhugin fyrri hesum stóra øki vórðin stór og stór. Norðmenn senda fleiri og fleiri skip upp og tey landa hvørja viku hundradtals tons av smærækjum til ta risastóru rækjuverksmiðjuna í Tromsø, har rækjurnar verða pilkaðar. Teinurin á fiskileið er lutvist stuttur, so her eru nógvir pengar at vinna.

Áttu at bygt flota

Dánjal Johan Gotfred heldur, at føroyingar kunnu havt stórar møguleikar við Svalbard lótu við fleiri skip fara upp í veiðuna. Hesi skip kunnu m.a. slutt tær smærri rækjurnar heim til Føroya, har arbeiðið hevði verið á landi at pilka rækjurnar. Tær stórra rækjurnar fóru frystar beinleiðis á marknaðin.

— Alt hetta hevur okkara landsstýrið forkomið við at ganga við til at avmarka veiðuna, soleiðis at bert fimm føroysk rækjuskip kunnu royna samstundis. Hetta er at geva rækjuflotanum mønstingin, tí tað kann vera so ójávnt fiskari, og tað kann bert fiskast 8 mánaðir um árið orsakað av tí harða vetrinum, so trupult ella ógjørligt verður at býta hesa tíðina millum 9 skip. Eg veit ikki, hvør hevur hug at senda skip sitt til Svalbard teir mánaðir, tá litið er at fáa. Var eg reiðari ynskti eg at vera har uppi teir góðu mánaðirnar.

Karina fyrst

Tað var í november mánað 1981, aftaná at rækjutrolarin

Svalbardøkið kundi verið grundarlag fyrri útbýgging av rækjuflotanum. Nú hava vit avmarkað okkum sjálvir. Men meta, at tað finnst rækjur á hesum stóra øki innanfyri stríkuna kring Svalbard

Karina hevði landað veiðuna frá seinasta eysturgrønlands-túrinum, at hon legði leiðina til Svalbard. Dánjal Johan Gotfred var ikki við henda túrin, men hevur verið við síðani. Hann sigur, at tá hann fiskaði tosk við Svalbard fyrri nógvum árum síðani vóru teir vanir við at seta teinar við neti í á hovuðslinjunum fyrri at fáa sær rækjur uppá breið.

— Síðani tá havi eg trúð uppá, at tað vóru stórir rækjumøguleikar við Svalbard, men so leingi Grønland hevur givið so nógv, hava vit ikki havt fyrri neyðini at fara til Svalbard. Nú vóru vit noyddir at gera okkurt.

Tá Karina kom til Svalbard rakti hon við rækjur fleiri staði á djúpri vatni, har eingin hevði roynt aður. Hetta eru stórra rækjur, enn tær norðmenn hava fiskað á ørum leiðum við Svalbard. Dánjal heldur, at norðmenn bert fiska á sjálvari tromini á rækjutorvunum, og her eru tær smærri rækjurnar. Teir nýta eisini meskar niður í 35 mm.

Føroysku skipini harafturimóti royna á stórra dýpi, á 200 til 450 farnum og við stórra meskum — uppi 45 mm. Tvs. at allar smærækjurnar sleppa igjøgnum trolid. Dánjal heldur, at um vit hövdu stórra skip, so hevði borið til at tikið smærækjurnar eisini og fært tær til Føroya at pilka.

Ójávnt

— Tey flestu av føroysku rækjuskipunum royndu við Svalbard í fjør og finga rættliga nógv. Karina gjørdi tann besta túrin nakrantíð. Hon hevði gott og væl 800 tons og seldi fyrri góðar 20 mill. kr. Manningartúrurin var umleið 350.000 kr. Tilsamans veiddu tey føroysku skipini eini 2000 til 3000 tons við Svalbard í fjør. Og hetta var so bert byrjanin.

— Nú hevur landsstýrið forkomið okkum henda stóra møguleika. Vóru tað skila-

menn, sum søtu í landsstýrinum, so hövdu teir heldur bygt ein stóran nýggjan rækjuflota enn at lata seg lumpa av norðmonnum.

— Dánjal sigur viðari, at stórsta brolarin, sum landsstýrið hevur gjørt við at avmarka okkara virkseimi við Svalbard til í mesta lagi 5 skip samstundis, er tann, at fiskiskapurin kann verða ójávur.

Allir útbýggja

Nú útbýggja aðrir við Svalbard fyrri eyga. Bulgargar, fransar, spaniolar, norðmenn og russar. Allir royna teir at nýta henda stóra møguleikan við Svalbard. Og vit føroyingar mugu standa og hyggja at. — Okkara skip eru rætt og slætt jøllur í mun til tey stóru skipini aðrir veiða við. Haraftrat kemur at vit brúka meira enn ein mánað at sigla heim at landa og koma aftur á fiskileið. Norðmenn harafturimóti brúka bert eina viku. Hetta hava okkara samráðingarmenn als ikki tikið hædd fyrri í samráðingunum við norðmenn, sigur Dánjal Johan Gotfred viðari.

— Vóru tit rækjumenn eftirspurdur, aðrenn landsstýrið gjørdi eina avtalu við norðmenn um tykkara egnu lagnu?

— Nei, tað vóru vit als ikki, og bert hetta visir, hvussu litið borgarliga landsstýrið, sum annars átti at stuðlað eini vinnu, ið ikki hevur nakra slangu í landskassen, virðir okkum. Ikki ein tann einasti av okkum er eftirspurdur.

Men ikki nógv mikið við tí. Teir eru farnir at samráðast uttan at vita, hvat teir skulu samráðast um.

Grønland skal vera eyka

— Hvát heldur tú um ætlan landsstýrisins at nokur av teimum smærri skipunum skulu fiska av grønlands-kvotuni, meðan hini eru við Svalbard. Betir tað nakað um staðuna?

— Hatta er eisini skilaleyst. Tí vit vita, at tað kann vera litið at fáa við Svalbard avisa tíð og so koma ringu veðurviðurskiptini. Tað má vera rættuliga tryggjandi hjá reiðarunum at vita, at teir kunnu hava eitt sindur av grønlandsrækjum eyka, sum teir kunnu goyma til út í september, um tað ikki hevur riggað so væl við Svalbard.

— Nú hevur tú arbeitt í rækjuvinnuni eisini undir undanfarna landsstýri. Er munur á arbeiðsháttinum og samráðingarráttinum hjá hesum og undanfarna landsstýri, tá tað hevur snúð seg um at fáa rækjumøguleikar?

— Hatta var ein góður spurningur, sum eg havi eitt heilt greitt svar uppá. Meðan hetta landsstýrið ikki spyr okkum eftir og ger avtalur uppá standandi fót uttan at hava nógv góða vitan til at fara samráðingar við, so royndi undanfarna landsstýri at draga samráðingar út, um teir sóu, at hetta var neyðugt fyrri at fáa eina góða avtalu. Betur var at koma heim aftur at spyrja t.d. rækjumenn eftir nakrar ferðir, aðrenn ein gjørdi ein tydingarmiklan sáttmála. Hetta gjørdi undanfarna landsstýri.

Atli var ofórur

— Eg havi eisini nokur orð til Atla Dam, fyrrverandi løgmann. Var hann ikki í Tinganesi, tá vit vóru úthýstir í Vesturgarði og vendu eyguni móti Eysturgrønlandi, so ivist eg stórliga í, um føroyingar í dag áttu ein rækjuflota.

— Eg gloymi ongantíð, hvussu viljastærkur og ágangandi Atli var. Hann ringdi dag sum natt og bað okkum fara til Eysturgrønlands at vita, um ikki møguleikar vóru har. Eg veit, at menn vóru ivingars amir, tí eydn

— Eg gloymi ongantíð, hvussu viljastærkur og